

висловлювання; зауваження та доповнення учасників допиту; додаткові запитання тощо. Також, під час допиту неповнолітнього правопорушника необхідно звертати увагу на вербальні та невербальні засоби спілкування. Відеозапис такої процесуальної дії допомагає мінімізувати проведення повторних допитів неповнолітнього та являється допустимим доказом у суді [2].

Врахування потреб вищезазначених груп дітей (неповнолітніх правопорушників), яке б суспільно небезпечне діяння вони не вчинили, є свідченням гуманності держави, виявом її соціального та правового характеру, спрямованості на допомогу, врахування потреб та інтересів кожної дитини, незалежно від того, в які життєві обставини вона потрапила. Робота слідчих, дізнавачів у створених в Україні «зелених кімнатах» сприяє підвищенню професійного рівня, надає можливість проведення ефективної та системної роботи з дітьми-правопорушниками.

Список використаних джерел

1. Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей. URL: <https://rm.coe.int/168046eb82>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#Text>.
3. Національна стратегія реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.12.2018 року № 1027-р / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1027-2018-%D1%80#Text>.

Морзун Надія Сергіївна,

професор кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;

Терещенко Владислав Сергійович,

студент ННІЗДН Національної академії внутрішніх справ

ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ДОКАЗУВАННЮ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ УМИСНОГО УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ (ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ)

На сьогодні ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) є чи наймасштабнішим злочином, який вагомо впливає як на надходження коштів до державного та місцевих бюджетів України, так і загалом на суспільне життя кожної людини та держави.

Окремі аспекти доказування під час розслідування ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів в наукових працях розглядали Л. П. Брич, Д. І. Голосніченко, О. А. Марущак,

О. П. Мілевський, Н. А. Потомська, Г. Г. Філоненко, Г. Л. Чигрина та інші. Однак потребують свого більш ґрунтовного розгляду процесуальні аспекти щодо повноти дослідження обставин, які підлягають доказуванню під час розслідування цього виду злочину.

У частині 1 статті 91 КПК України зазначені обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Відповідно до частини 2 статті 91 цього Кодексу, доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження [1].

Як зазначила О. В. Пчеліна, доказування в рамках кримінального провадження низки обставин у своїй сукупності дозволяють наступне: встановити наявність кримінального караного суспільно небезпечного діяння; визначити наявність в ознаках вчиненого діяння складу кримінального правопорушення; забезпечити відшкодування збитків, завданих злочином, та інших затрат, які пов'язані із провадженням досудового розслідування; обрати вид і міру покарання; поновити порушені кримінальним протиправним діянням права постраждалих осіб; попередити вчинення інших кримінальних правопорушень [2, с. 187].

У частині 1 статті 94 КПК України передбачено, що слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ із точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення. Своєю чергою, у частині 1 статті 89 цього Кодексу вказано, що саме суд вирішує питання допустимості доказів під час їх оцінки в нарадчій кімнаті в процесі ухвалення судового рішення [1]. Іншими словами, ті докази, які оцінюють уповноважені суб'єкти на стадії досудового розслідування, ще не носять характеру остаточно допустимих під час розгляду матеріалів у судовому провадженні та ухваленні судового рішення.

Наведене пояснює, що саме суд, як слушно зазначають В. Г. Дрозд та С. Є. Абламський, відіграє вирішальну роль у визначенні допустимості доказів, ухвалює відповідне рішення на підставі оцінки допустимості, достовірності, достатності та належності доказів, які надали йому сторони на підтвердження своїх правових позицій. У цьому ракурсі суд має брати до уваги загальновизнані в доктрині кримінального процесу критерії допустимості доказів, а саме: 1) дотримання процесуальної форми отриманих доказів; 2) збирання доказів належним суб'єктом кримінального процесу; 3) належне джерело отримання доказів; 4) належний спосіб отримання доказів [3, с. 152].

Погоджуючись із тим, що суд відіграє вирішальну роль у визначенні допустимості доказів, ми проаналізували 50 судових вироків за 2017- 2020 роки (100 %), з яких 16 вироків (32 %) – виправдувальні, 1 вирок (2 %) – у зв'язку із закінченням строків

давності; 34 вироки (68 %) – обвинувальні, з них 13 (26 %) – за угодою про визнання винуватості. На підставі аналізу вироків погоджуємося із О. О. Мельником, що до найбільш поширених способів учинення цього злочину належать: неподання документів, пов'язаних із обчисленням і сплатою податків, зборів, інших обов'язкових платежів; приховування та заниження об'єкта оподаткування [4, с. 123].

З огляду на специфіку вчинення злочину, передбаченого статтею 212 КК України, та його склад, на наш погляд, вагоме значення має саме документальне підтвердження фактів умисного ухилення від сплати податків суб'єктами господарювання, адже показання свідків у судовому провадженні зазвичай не можуть відобразити всю суть правопорушення.

Отже, істотними обставинами, які підлягають доказуванню під час розслідування цього злочину є: винуватість обвинуваченого у вчиненні цього злочину, форма вини і мета його вчинення; обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, що підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або є предметом кримінального правопорушення; а також вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року, № 4651-VI. Редакція від: 14.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Пчеліна О. В. Обставини, що підлягають з'ясуванню під час розслідування кримінальних правопорушень, і їхнє місце у структурі окремої криміналістичної методики. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 2 (31). С. 187–190. DOI: [https://doi.org/10.32837/ruuv.v0i2\(31\).590](https://doi.org/10.32837/ruuv.v0i2(31).590).

3. Дрозд В. Г., Абламський С. Є. Дотримання процесуальної форми як критерій допустимості доказів у кримінальному провадженні. *Modern achievements of EU countries and Ukraine in the area of law: Collective monograph*. Cuiavian University in Wloclawek, Zaporizhzhia National University. Wloclawek - Riga: Izdevnieciba «Baltija Publishing». 2020. Part 1. P. 150–165. DOI : <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-63-1.09>.

4. Мельник О. О. Основні способи ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2014. № 2. С. 122–125.